

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar: En effektivare organisering av mindre myndigheter - analys och förslag 2025:13

IFAU har tagit del av utredningen och lämnar sitt yttrande utifrån myndighetens uppdrag att följa upp och utvärdera arbetsmarknads- och utbildningspolitik samt arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

Sammanfattning

IFAU är positivt inställt till att det statliga åtagandet och myndighetsstrukturen omprövas regelbundet. Myndigheten ser även ett tydligt behov av oberoende och kvalificerade utvärderingar av genomförandemyndigheternas verksamhet och av stora reformer. IFAU ifrågasätter dock utredningens utgångspunkt att större myndigheter generellt sett skulle vara mer effektiva (jfr. Statskontoret, 2017). Sammanslagningar av verksamheter kan dessutom medföra svårförutsägbara konsekvenser, vilket riskerar att försvaga välfungerande analys- och uppföljningsfunktioner. IFAU lämnar därför följande synpunkter:

- IFAU avstyrker utredningens förslag att nya myndigheten Statskontoret ska vara regeringens organ för att utvärdera stora reformer (avsnitt 6.3).
- IFAU avstyrker utredningens förslag att Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) inordnas som ett särskilt organ inom den nya myndigheten Statskontoret (avsnitt 6.3.6).
- IFAU avstyrker utredningens förslag att en ny analys- och utvärderingsmyndighet ska inrättas med ansvar för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena (avsnitt 6.5).
- IFAU avstyrker utredningens förslag att uppgifter och anslag från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska överföras till den föreslagna nya analys- och utvärderingsmyndigheten (avsnitt 6.5.4).

Datum

2025-06-30

Motiveringar till IFAU:s ställningstaganden och kommentarer till förslag och bedömningar

6.3 Ett breddat uppdrag till nya Statskontoret

IFAU avstyrker utredningens förslag att nya myndigheten Statskontoret ska ges ett breddat uppdrag att utvärdera större reformer. IFAU ser visserligen ett tydligt behov av att följa upp större reformer och konstaterar att det saknas en myndighet med uppdrag och kapacitet att genomföra sektorsövergripande analyser. IFAU anser dock att detta behov bäst tillgodoses genom att regeringen ger ett särskilt uppdrag till – eller på annat sätt styr – den myndighet som är mest lämpad för den aktuella uppgiften, snarare än att generellt utvidga uppdraget för en enskild myndighet.

Det finns flera skäl till denna bedömning. För det första sker redan idag reformutvärderingar på analys- och utvärderingsmyndigheterna och nuvarande Statskontoret. För det andra är det svårt att tydligt avgränsa vad som utgör en ”stor” reform eller när sektorsövergripande utvärderingar behövs. För det tredje skulle ett utökat myndighetsuppdrag kräva omfattande investeringar i expertkompetens, metodutveckling och datainfrastruktur.

Mot denna bakgrund anser IFAU att ett förstärkt samarbete mellan befintliga analys- och utvärderingsmyndigheter är ett mer ändamålsenligt sätt att möta särskilda behov av sektorsövergripande utvärderingar av större reformer.

6.3.6 Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi inrättas som ett särskilt organ inom det nya Statskontoret

IFAU avstyrker förslaget att Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) ska inordnas som ett särskilt organ inom den nya myndigheten Statskontoret. Enligt IFAU är ESO en välfungerande och etablerad verksamhet med hög legitimitet både inom akademien och den offentliga förvaltningen. Organisationen är liten och rapporterna författas i huvudsak av externa forskare och utredare. De möjliga samordningsvinsterna av en överföring av ESO till det nya Statskontoret bedöms därför som marginella. Samtidigt innebär en sådan omorganisation risker för en redan effektiv och självständig verksamhet.

6.5 En myndighet med ansvar för analys och utvärderingar av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena

IFAU avstyrker förslaget att en ny myndighet inrättas med ansvar för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena.

Datum

2025-06-30

IFAU delar visserligen utredningens bedömning att det i dag saknas en oberoende tillsyn av Arbetsförmedlingens verksamhet, och att en sådan funktion vore värdefull att etablera. Däremot är det svårt att avgöra i vilken utsträckning synergieffekter kan uppnås genom att samordna denna tillsyn med tillsynen av socialförsäkringssystemet. Trots att det finns gemensamma drag mellan dessa områden – såsom beroenden mellan ersättningssystemen och omfattande ärendehantering – kommer merparten av tillsynsarbetet även framöver att vara sektorspecifikt. Både IAF och ISF bedöms dessutom vara välfungerande myndigheter, och det är oklart hur en sammanslagning skulle påverka dels kvaliteten i deras verksamhet, dels dataförsörjning och datatillgång på dessa områden (t.ex. IAF:s statistikdatabas och ISF:s registerlag).

Även vad gäller Migrationsverket delar IFAU bedömningen att det saknas en fristående funktion för uppföljning och tillsyn och att en sådan bör inrättas. Däremot saknar Delmi erfarenhet av systemtillsyn och effektivitetsgranskning, vilket innebär att denna verksamhet i så fall måste byggas upp från grunden. Det går heller inte att utifrån utredningens förslag avgöra om denna funktion på ett ändamålsenligt sätt kan samordnas med systemtillsyn och effektivitetsgranskning inom arbetsmarknads- och socialförsäkringsområdet. IFAU vill i sammanhanget också framhålla att Delmi är en välfungerande organisation med gott anseende. Kansliet är litet och rapporterna produceras i stor utsträckning av utomstående forskare och utredare. De möjliga samordningsvinsterna vid en sammanslagning av Delmi med ISF och IAF bedöms därför som begränsade, samtidigt som kvaliteten i Delmis rapportverksamhet riskerar att försämrast.

6.5.4 En överföring av uppgifter och anslag från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen

IFAU avstyrker utredningens förslag att uppgifter och anslag från Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ska överföras till den föreslagna nya analys- och utvärderingsmyndigheten.

IFAU delar uppfattningen att det bör finnas en fristående aktör med tillräckliga resurser för att genomföra kvalificerade utvärderingar av genomförandemyndigheternas verksamhet. Samtidigt menar IFAU att även genomförandemyndigheterna måste ha kapacitet att bedriva kvalificerad analys för att kunna utveckla sin egen verksamhet. Välgrundade omprioriteringar och effektiviseringar av verksamheten kräver tillgång till intern data- och analyskompetens. Eftersom både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan är statistikansvariga myndigheter måste de dessutom ha egna resurser för att säkerställa kvaliteten och användbarheten i det insamlade underlaget.

Datum

2025-06-30

Därtill vill IFAU understryka den avgörande roll som myndigheternas egna analysavdelningar spelar för att möjliggöra systematisk implementering av insatser som möjliggör utvärdering, vilket är en förutsättning för att skapa evidensbaserade beslutsunderlag.

Mot denna bakgrund anser IFAU att analyskapaciteten i den föreslagna myndigheten – givet att den ska införas – bör stärkas genom att tillföra nya resurser, snarare än att försvaga befintliga analysfunktioner hos genomförandemyndigheterna.

Avslutande reflektioner

IFAU välkomnar utredningens beskrivning och bedömning av myndighetens verksamhet, dvs. att forskning och långsiktig kunskapsuppbyggnad inom arbetsmarknads-, utbildnings- och socialförsäkringsområdena utgör ett motiverat statlig åtagande, att verksamheten är sektorsövergripande, viktig och relevant, samt att IFAU på ett tydligt sätt möter behovet av forskningsbaserade studier och fyller en viktig funktion i att sprida kunskap och fungera som en länk mellan akademi och policy.

IFAU konstaterar att den föreslagna analysmyndigheten (avsnitt 6.5) skulle ha ett uppdrag som i viss mån överlappar med IFAU:s verksamhet. Samtidigt delar IFAU utredningens bedömning att – om den nya myndigheten införs – myndigheternas analyser inte bör ses som konkurrerande. Den nya myndigheten kan i högre grad tillgodose behovet av kortsiktiga verksamhetsuppföljningar, medan IFAU fortsatt kan genomföra mer djupgående vetenskapliga studier och effektutvärderingar.

När det gäller utredningens förslag om ökad resurssamverkan (7.3) tar IFAU inte ställning till de enskilda förslagen. Även om det finns principiellt goda skäl för samverkan – såsom skalfördelar och minskad sårbarhet – visar erfarenheten att gemensamma lösningar i praktiken är förknippade med stora utmaningar. IFAU menar att det inte är uppenbart att nuvarande gemensamma lösningar inom HR och ekonomi är kostnadseffektiva. Därtill har IFAU redan idag samverkanslösningar med Uppsala universitet vad gäller lokaler, IT och säkerhet. Förslag på ytterligare resurssamverkan bör därför utformas med tillräcklig flexibilitet för att kunna anpassas till olika myndigheters specifika behov och förutsättningar.

I detta ärende har generaldirektören Martin Söderström beslutat. Professor Björn Öckert har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Professor Johan Vikström deltagit.

Martin Söderström

Datum

2025-06-30

Björn Öckert

Referenser

Statskontoret (2017), Kostnader för små myndigheter, Dnr 2017/229–5.